חוקת בלק

יב־יג תמוז

א. מ׳האָט שוין פיל מאל געריעדט וועגן דעם מאמר פון של״ה[1], אז אלע מועדי השנה, אפילו „מועדי דרבנן", האבן א שייכות צו די פרשיות התורה אין וועלכע זיי זיינען חל. דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אז דער „חג הגאולה"[2] פון י״ב־י״ג תמוז — וועז דער רבי דער שווער איז אינגאַנצן באַפריייט געווארן פון זיין מאסר און גלות — האָט א שייכות צום תוכן פון די פרשיות חוקת־בלק[3].

און אין דעם גופא זיינען דא דריי נקודות: (א) די שייכות צו פ׳ חוקת, (ב) די שייכות צו פ׳ בלק, (ג) די שייכות צו ביידע סדרות צוזאַמען, וואַרום — ווי געריעדט פיל מאל[4] — וועז צוויי סדרות זיינען מחוברות און מ׳לייענט זיי צוזאַמען מען אין איין שבת, איז זייער התחברות אין אן אופן אז זיי ווערן איין סדרה (די חלוקת הקריאה איז אויף שבעה קרואים, עס איז דא נאר איין הפטורה, ועוד); ובמילא איז פאַרשטאַנדיק, אז אין צוגאַב צום באַזונדערן תוכן וואָס איז דא אין יעדער סדרה בפני עצמה, איז דא א תוכן משותף פון ביידע סדרות (וואָס דערפאַר קענען זיי נתחבר ווערן אלס איין סדרה) — און די שייכות פון חג הגאולה י״ב־י״ג תמוז צו חוקת־בלק איז אויך צו זייער תוכן משותף (ווי ס׳איז מודגש אין קביעות שנה זו, וואָס י״ב תמוז איז חל בשבת פ׳ חוקת־בלק)[5].

ב. דער נאַמען פון דער (ערשטער) סדרה איז „חוקת". דער פשוט׳ער טייטש פון „חוקה" איז — א ציווי וואָס מען האָט ניט קיין טעם אויף אים, און מ׳איז אים מקיים בלויז דערפאַר ווייל „חקה חקקתי גזירה גזרתי"[6] — דאָס איז דער רצון פון דעם אויבערשטן.

דער ענין פון „חוקה" אין עבודת האדם איז די עבודה פון מסירת נפש[7], וואָס איז למעלה מטעם ודעת. וואַרום שכל קען געפינען טעמים צו טאָן אזעלכע זאכן וואָס זיינען מוסיף אין מציאות ושלימות האדם, אבער ניט „להשליך חייו מנגד", ער זאָל ווערן „אויס" מציאות[8]; דערמיט איז מען מבאר[9] פאַרוואָס „לא נאמר ענין המס״נ

---

1) חלק תושב״כ ר״פ וישב.

2) בלשון כ״ק מו״ח אדמו״ר (במכתבו — נדפס בסה״מ קונטרסים ח״א רלו, א) — „מועד המועדים". נתבאר בלקו״ש ח״ד ע׳ 1322.

3) בשנה זו חל י״ג תמוז בפ׳ פינחס. אבל נוסף לזה ששחרור הי׳ ונודע לבעל הגאולה ביב תמוז (וביג תמוז הי׳ רק האמירה באופן רשמי — כי המשרד הי׳ סגור ביב תמוז — ראה ספר התולדות אדמו״ר מוהריי״ץ ח״ג ע׳ 221) גם בשנה זו „מתברך" הוא בכלל משבת (שלפניו—) פ׳ חו״ב. ובקביעות אחרת — חל בפ׳ בלק ומתברך משבת פ׳ חוקת.

4) ראה בארוכה לקמן ע׳ 1-380 ובהערות שם.

5) ולהעיר, שפרשיות חוקת־בלק מחוברות בהקביעות די״ב תמוז שחל בשבת.

6) תנחומא פרשתנו (חוקת) ג. במדב״ר ריש פרשתנו. ועוד.

7) כפשוטה — נוסף על ש„נפש" פי׳ (ג״כ) „רצון" וכמש״נ אין נפשי (ירמי׳ טו, א. הובא בתו״א לו, ב. וראה סה״מ תש״ט ע׳ 227 בהערה).

8) תו״א צט, ב. לקו״ת ויקרא ד, ג.

9) סה״מ תרנ״ט ע׳ יג. סה״מ תש״ט ע׳ 121. וראה שערי אורה ד״ה וקבל היהודים פרק ח.

מפורש בתושב"כ"[10], ווייל תורה שבכתב „הוא בחינת חכמה", און מסירת נפש איז העכער פון חכמה וטעם ודעת.

און דאָס איז די שייכות פונעם תוכן פון חג הגאולה י"ב־י"ג תמוז צו פרשת חוקת: די עבודה פון בעל הגאולה והשמחה פאַר הרבצת התורה (אין יענער מדינה) — וואָס דערפאַר האָט מען אים אַרעסטירט — איז געווען אין אָן אופן פון „חוקת", מיט מסירת נפש שלמעלה מטעם ודעת. ער האָט זיך איינער אַליין קעגנגעשטעלט די גזירות פון אַ ממשלה תקיפה ועריצה, און איז אַ מדינה וואָס לויט דעם דעמאָלטיקן מצב איז (כמעט) ניט מעגלעך געווען צו אַרויסגיין פון אירע גבולות — און פונדעסטוועגן האָט ער זיך אינגאַנצן ניט געריכט מיט אַלע סכנה'דיקע מניעות ועיכובים און האָט געטאָן זיין אַרבעט פאַר הרבצת התורה והיהדות מיט מסירת נפש.

ג. דער נאָמען פון דער סדרה — לויטן מנהג ישראל — איז (ניט „חוקת התורה", נאָר) „חוקת" (סתם)[11]. און דער טעם דערויף קען מען זאָגן:

די „חוקה" פון פרה אדומה, וועגן וועלכער עס רעדט זיך אין דער סדרה, איז אויסגעטיילט אויך פון אַנדערע חוקים דערמיט וואָס זי איז לגמרי ניט אין גדר שכל והשגה, וואָס דערפאַר האָט אפילו שלמה המלך — דער חכם מכל אדם — געזאָגט[12]: על כל אלה עמדתי ופרשה של פרה אדומה .. אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני.

[דאָס איז אויך דער טעם וואָס דער פסוק זאָגט „זאת חוקת התורה", אַז די מצוה פון פרה אדומה איז די (אייגנ־ציקע) חוקה פון (גאַנץ) תורה — ווייל זי איז אַ „חוקה" אויך לגבי אַנדערע חוקים, זי איז אמיתית ענין החוקה וואָס איז לגמרי העכער פון גדר השכל[13]].

און דערמיט איז מובן פאַרוואָס די סדרה ווערט אַנגערופן „חוקת" (סתם), און ניט „חוקת התורה":

אע"פ אַז חוקים בכלל זיינען למעלה מן השכל, איז אַבער אויך דער שכל האדם „מסכים", אַז דער מענטש (דאַרף זיך ניט פאַרלאָזן אויף זיין אייגענעם שכל, נאָר) דאַרף מקיים זיין חוקים וועלכע ער פאַרשטייט ניט. במה דברים אמורים, אַזעלכע חוקים וואָס זיינען ניט היפך השכל — ער מיט זיין שכל פאַר־שטייט טאַקע ניט זייער טעם, אַבער ער באַגרייפט (אַדער עכ"פ — ניט שולל) אַז אין אַ פיל העכערער חכמה ושכל איז דאָ אויף זיי אַ טעם.

משא"כ פרה אדומה, וואָס איז אַ דרגא פון חוקה וואָס האָט ניט קיין אחיזה אין שכל, זי איז היפך השכל[14], העכער

10) ראה בארוכה הערה בסה"מ תש"ט שם. נעתק בלקו"ש חי"ב ע' 212 ואילך.

11) ובסידור רס"ג (קריאת התורה) — „זאת חקת". אבל ברמב"ם „סדר תפלות כל השנה" — „זאת חקת התורה". ולהעיר מלשונו בהל' ס"ת פ"ח (פרשיות הסתומות כו') — „ויבדר דואת חקת".

*) כ"ה בפעם הא' שם. אבל אח"כ קוראה — „זאת חקת התורה" (ראה נוסח הערבי שם).

12) תנחומא שם ו. במדב"ר שם, ג (בסופו).

13) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 124 ואילך. לעיל ע' 229.

14) ראה בארוכה במקומות שנסמנו בהערה הקודמת. וראה לקו"ש ח"ד (ע' 1057 הערה 6), דמ"ש במדרש (תנחומא שם ח. במדב"ר שם, ו) דהקב"ה א"ל למשה „לך אני מגלה טעם פרה" — אין הכוונה לטעם שכלי, כ"א שמצד הביטול עצמי דמשה נרגש בו בחי' רצון העצמי בגלוי. וראה בארוכה לעיל (שם ואילך).

לגמרי אפילו פון בחי׳ חכמה ושכל התורה — די חוקה איז אַ איד מקיים נאָר מיט דער תנועה פון ביטול צום אויבערשטנ׳ס רצון.

ד. עד״ז זיינען דאָ צוויי אופנים אין מסירת נפש[15]:

ס׳איז דאָ די בחי׳ פון מסירת נפש וואָס איז פֿאַרבונדן מיט „חשבון", טאָקע אַ חשבון דקדושה, אַבער פֿאַרט אַ חשבון. דהיינו, אַז אַיידער מען גייט אויף מסנ״פ, קוקט מען פריער אַריין אין שו״ע[16] אויב מ׳איז מחויב אין דעם מסנ״פ ע״פ תורה. און דאָס איז „חוקת התורה" — ס׳איז די „חוקה" ומסנ״פ ווי זי איז (אַנגעזאָגט און) „אויסגעמאָסטן" מצד תורה, מצד שכל וחכמה דקדושה, וואָס דערפאַר האָט זי שוין אויף זיך אַ געוויסע מדידה והגבלה.

דער צווייטער אופן פון מסירת נפש איז, ווען מ׳מאַכט ניט דערביי קיינע חשבונות, וואָס די דרגא פון מסירת נפש ווערט אַנגערופן „חוקה" סתם — זי איז העכער אויך פון „חוקת התורה"[17], ווייל זי נעמט זיך פונעם עצם הנפש פון אַ איד, וואָס איז (בשרש) העכער פון תורה[18], כמאמר חז״ל[19] „מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר", אויך פון מחשבת התורה. און מצד דעם עצמיות׳־דיקן פֿאַרבונד פון אידן מיטן אויבערשטן וואָס איז העכער פון תורה, איז אויך די מסירת נפש פון אַ איד צו מקיים זיין רצון ה׳ העכער פון יעדער הגבלה און חשבון.

און אַזאַ אופן אין מסירת נפש איז געוואָרן ביי דעם בעל הגאולה והשמחה*[19].

ה. די הרבצת התורה והיהדות פון דעם בעל הגאולה והשמחה האָט זיך אויסגעשפרייט אויף גאָר פיל אַרבעט־געביטן: שיקן רבנים און שוחטים אין ערטער וואו זיי האָבן אויסגעפעלט, אויפשטעלן מקוואות, גרינדן ישיבות פאַר עלטערע בחורים, חדרים פאַר תינוקות של בית רבן, וכו׳.

אַבער דער עיקר גזירת הממשלה, וואָס דאָס איז געווען דער עיקר סיבה וואָס מען האָט דעם רבי׳ן אַרעסטירט, איז געווען ניט (אַזוי) צוליב זיין אַרבעט אין הרבצת התורה וחיזוק היהדות צווישן דערוואַקסענע און עלטערע אידן, נאָר הויפּטזעכלעך צוליב זיין אָפּ־געבן זיך מיטן חינוך פון תינוקות של בית רבן; און ניט קוקנדיק אויף אַלע סכנות, האָט זיך דער רבי אַריינגע־וואַרפן דוקא אין דעם סוג אַרבעט מיט אַ באַזונדערן שטורעם און התלהבות און מיט אַ גאָר גרויסן פֿאַרנעם.

ולכאורה איז דאָ אָן אַרט פאַר אַ שאלה: אמת, עס איז געווען נויטיק צו פֿאַרנעמען זיך מיט הרבצת התורה וחיזוק היהדות, אַבער פֿאַרוואָס זאָל דאָס זיין אין אַ ווע וואָס ע״פ טבע זיינען ניטאָ קיין אויסזיכטן אויף הצלחה? לכאורה וואָלט בעסער געווען צו פֿאַרנעמען זיך מיט אַזאַ הרבצת התורה אַרבעט וואו מען קען האָבן הצלחה אויך ע״פ טבע — און ניט טאָן

15) בהבא לקמן ראה גם לקו״ש ח״א ע׳ 135 ואילך. ח״ד ס״ע 1072 ואילך. ועוד.

16) ראה רמב״ם הל׳ יסודי התורה פ״ה. טושו״ע יו״ד סי׳ קנז.

17) דוגמא לזה בהלכה — כשמוסר נפשו על מצוה שאינה מהשלש דיהרג ואל יעבור (ראה האופנים שמותר אבל אינו מחוייב למסנ״פ: כס״מ הל׳ יסוה״ת שם ה״ד. טור יו״ד שם בריש הסימן ובנ״כ. שו״ע ורמ״א שם סעיף א. ש״ך שם סק״א. ובנ״כ השו״ע שם).

18) ראה סה״מ תרנ״ט שם.

19) ב״ר פ״א, ד. וראה תדבא״ר פי״ד (קרוב לסופו).

*19) ראה גם לקמן ע׳ 320 ואילך.

די אַרבעט אין אַן אופן וואָס שטעלט (בדרך הטבע) אין סכנה די גאַנצע הרבצת התורה אויף אַלע געביטן. און דאָ איז די תמי' נאָך גרעסער: ווי אַזוי שטעלט מען בסכנה דעם חיזוק התורה והמצות והיהדות פאַר בני חיובא צוליב דעם לימוד התורה פון תינוקות של בית רבן?

וי"ל דעם ענטפער אויף דעם, אַז די עבודה ביים רבי'ן איז געווען אין אַן אופן פון אמת'ן „חוקת" — מסירת נפש אַן קיינע חשבונות. וויסנדיק זיין שליחות, אַז ער איז אַ נשיא ישראל וואָס דאַרף זאָרגן פאַרן קיום פון כלל ישראל — וואָס איז אַפהענגיק אין דעם לימוד התורה פון תינוקות של בית רבן[20] (וכמאמר חז"ל[21] „אם אין גדיים אין תיישים") — האָט ער זיך דערפאַר אַרײַנגעלייגט מיט דער גרעסטער מסנ"פ צו בויען און אויפהאַלטן חדרים פאַר גאָר קליינע קינדער.

אי, ע"פ טבע זעט זיך ניט אַז די ארבעט זאָל זיין לזמן ארוך ובמילא בהצלחה — איז ווען דאָס וואָלט געווען אַ מסירת נפש וואָס איז מוגבל'דיק און אַפגעמאַסטן לויט חשבונות פון שכל, שכל התורה, דאָן וואָלט געווען אַן אַרט פאַר אַזאַ טענה:

וויבאַלד אַבער אַז דעם רבי'נס מסנ"פ איז געווען אין אַן אופן פון „חוקת" — איז אין דעם ניט נוגע דער חשבון — צי ער וועט מצליח זיין אַדער ח"ו ניט, אַדער צי ער וועט בכלל ניצול ווערן אַדער ח"ו ניט — דאָס געהערט צו דעם אויבערשטן!

[ע"ד ווי חנני' מישאל ועזרי' האָבן געזאָגט נבוכדנאצר'ן[22], אַז אויב זיי ווילן האָבן אַ זכות וועט דער אויבער־שטער זיי ראַטעווען, אָבער אפילו אויב ניט — „והן לא" — ווילן זיי סייוויי זיך ניט בוקן ח"ו צום צלם; אפילו דאָן ווען זיי ווערן ניט געראַטעוועט, איז עס ניט דערפאַר וואָס נבוכדנאצר האָט די בחירה ורשות ח"ו זיי צו הרג'נען[23], נאָר דאָס איז פון אויבערשטן, נ"נ איז נאָר אַ שליח פון אויבערשטן דורכצופירן דאָס[24]].

ו. די דרגא פון מסירת נפש, איז אַן אופן פון „חוקת", האָט מען ביים רבי'ן געזען במשך פון אַלע זיינע נשיאות־יאָרן בעלמא דין — די דרייסיק נשיאות יאָרן[25] וואָס זיינען געווען איינגעטיילט אין דריי תקופות פון „עשר שנים"[26]:

די ערשטע צען יאָר (בערך) זיינען געווען פאַרבונדן מיט דער עבודה פון פאַרשפרייטן תורה ויהדות אין אַ מצב פון סכנת נפשות בפועל ממש.

די צווייטע תקופה איז דער רבי געווען אין אַ לאַנד וואו ס'האָבן געלעבט

20) שבת קיט, סע"ב.

21) אסת"ר פתיחתא יא. נתבאר בד"ה וקבל היהודים תרפ"ז (נדפס בסה"מ תיש"א ע' 180 ואילך. „התמים" ח"ז ע' לו ואילך. בקונטרס בפ"ע כמה פעמים). וראה המכתב שנדפס (סה"מ שם ע' 195 ואילך. „התמים" שם ע' עו ואילך. קונט' שם בסופו) לאחרי המאמר ע"ד המצב כו' בעת אמירת מאמר זה.

22) דניאל ג, יז־יח.

23) ע"ז מובן מה שהשוו אותו לכלב — „את וחד כלב שויו" (ויק"ר ספל"ב. הובא ברש"י דניאל שם, טז) — להדגיש שאינו בעל בחירה והוא רק ברשות הקב"ה, כמו כלב שטבעו לרוץ לפני בעליו אבל מחזיר תמיד פניו לראות להיכן בעליו הולך (ולהעיר מהוריות יג, סע"א). וראה עוד ביאור — לקו"ש ח"ח ע' 342 בהערה.

24) ראה אגה"ק סי' כה (קלח, ב).

25) ב' ניסן תר"פ — יו"ד שבט ה'שי"ת.

26) להעיר מאבות ספ"ה (כגירסת אדה"ז בסדורו): בן ארבעים לבינה בן חמשים כו' ששים כו' שבעים כו'.

גרויסע צאַלן פון אחינו בנ״י און עס איז געווען אַ מקום המתאים צו פאַר־שפרייטן תורת החסידות אויף אַ גאַר ברייטן אופן — אַבער דאָס איז דאַרט געווען פאַרבונדן מיט הגבלות, וואָס זייער סיבה איז געווען[27]: „ויקנאו בו אחיו״[28]; און דער רבי, וויסנדיק אַז „ואביו שמר את הדבר״[28] — אַז דער אויבערשטער האָט אויך דאַרט אַרויפ־געלייגט אויף אים די שליחות פון הפצת התורה והחסידות — האָט ער דאַרטן געטאָן עבודתו מיט מסנ״פ.

און די דריטע תקופה איז געווען אין „חצי כדור התחתון״[29], דאַרט וואו פילע יאָרן האָט געהערשט די הנחה אַז „אַמעריקע איז אַנדערש״[30] — דאָ קען מען ניט פירן זיך ח״ו בשלימות ווי מען דאַרף זיך פירן. דאָ האָט מען געדאַרפט זיך שטעלן קענען אַ מעכטיגן שטראָם און איינפלאַנצן תורה וחסידות אין אַן אָרט וואָס איז אויסערלעך ניט געווען מסוגל אויף דעם.

ז. ווי געזאָגט, אַלע דריי תקופות זיינען געווען פאַרבונדן מיט אַן עבודה פון אומבאַגרענעצטע מסנ״פ — אַבער אין יעדער תקופה איז דאָס געווען אין זיין אופן:

ס׳איז אינו דומה כלל די מסירת נפש אין די לעצטע צוויי תקופות צו דער מסנ״פ פון דער ערשטער תקופה, וואָס איז געווען פאַרבונדן מיט סכנת נפשות בפועל ממש[31]: און נאָכמער, אין זיין הרבצת התורה אָרבעט דאָמאָלס האָט דער רבי איינגעשטעלט ניט נאָר זיין אייגענעם לעבן, נאָר ער האָט אויך געשיקט אַנדערע אויף שליחות'ן וואָס זיינען געווען פאַרבונדן מיט סכנת נפשות. און ביים רבי'ן איז דאָך אַזאַ מסירת נפש, צו שטעלן אַ צווייטן אידן אין סכנה, אַ סך שווערער און טיפער ווי איינשטעלן זיך אַליין אין סכנת נפשות.

און נאָך מער: עס זיינען געווען פאַלן וועז אַזעלכע שלוחים זיינען אַנטדעקט געוואָרן פון דער ממשלה און זיינען פאַראורטיילט געוואָרן צו פאַרשיקונג, צו פייניקונגען[32] וכו׳ — און דאָך האָט מען אויף מאָרגן געדאַרפט ווידער שטיין אין דער תנועה פון מסירת נפש און אויסקלייבן אַ אידן און שיקן אים אַלס ממלא מקום פון דעם פאַרשיקטן שליח.

אַבער, לאידך, איז אין דער צווייטער תקופה געווען אַן אַנדער און (אין אַ גע־וויסן זין) אַ האַרבערע שוועריקייט, וועז מ׳האָט געדאַרפט בייקומען דעם ענין פון טענות וכו׳ פון „אחיו״: פאַרוואָס אַזוי און פאַרוואָס עפעס ניט אַנדערש וכו׳ און פונדעסטוועגן איז מען ממשיך די אַרבעט — דאָס איז במדה ידועה נאָך שווערער ווי די פריערדיקע און פאַדערט אַ טיפערע תנועה פון מסירת נפש.

און גאָר אַנדערש איז די תנועה פון מסנ״פ אין דער דריטער תקופה, וועז מען האָט געדאַרפט גיין „קעגן דעם שטראָם״, ניט נתפעל ווערן פון די

---

27) ע״ד פתגם כ״ק מו״ח אדמו״ר בנוגע לאדמו״ר הזקן.

28) וישב לז, יא.

29) ראה סה״מ תש״ח ע׳ 235 ואילך.

30) ראה שיחת כ״ק מו״ח אדמו״ר עד״ז (ספר השיחות תש״ג ע׳ 147. תש״ה ע׳ 77. ועוד).

31) שלכן יש מעלה במסירת נפש בפועל (מסירת הגוף) לגבי מסירת נפש בכח (ברוחניות כו׳) — סה״מ תקס״ב ע׳ יג. שערי תשובה (לאדהאמ״צ) ח״א ד״ה פדה בשלום פל״ז. שערי אורה ד״ה יביאו לבוש מלכות פי״ט. ועוד.

32) ראה כתובות (לג, ריש ע״ב): אילמלי נגדוה כו׳.

מלעיגים[33] און פון די שטערער וכו׳: און נאָר דעם אַלעם האָט דער רבי זיך ניט באַגנוגנט מיט אויפבויען די „אייגענע ד׳ אמות״ (און דאָן זיינען געקומען יועצים מיט דער הצעה זיך איינשליסן אין זיי ו„אני את נפשי הצלתי״, מ׳קען ניט מלחמה האָבן מיט אַ גאַנצע וועלט וכו׳) — נאָר ער האָט זיך אריינגעוואָרפן אין דער אַרבעט צו פאַרוואַנדלען דאָס גאַנצע לאַנד אין אַ מקום תורה.

ח. ע״פ טבע איז ניט שייך, אַז ביים זעלבן מענטשן זאָל זיין די זעלבע מאָס מסנ״פ אין אַלע גאָר פאַרשידענע אופני עבודה. וואָרום אין אַן עבודה וואָס מ׳האָט אַ נטי׳ און קאָר, איז די מסנ״פ מער ווי אין אַן אַנדער אופן עבודה וכו׳ — ווי קען אַבער זיין די זעלבע גרעסטע תנועה פון מסירת נפש ביי די אַלע גאָר פאַרשידענע אופני עבודה?

איז די הסברה אין דעם, אַז ביים רבי׳ן האָט געלויכטן די נקודת המסירת נפש וואָס נעמט זיך פון עצם הנפש, וואָס דערפאַר איז כל מהותו געווען מסירת נפש. און דעריבער איז קיין חילוק ניט געווען אין וואָס פאַר אַ „ציור״ דער כח פון מסירת נפש האָט זיך געדאַרפט אָנטאָן — אין יעדן אופן העבודה איז געווען די זעלבע עצם׳דיקע מסירת נפש.

ט. די שייכות צווישן דעם חג הגאולה און פרשת בלק:

חז״ל[34] זאָגן אַז בלק האָט פיינט געהאָט אידן „יותר מכל שונאים״. דער־פאַר האָט ער זיך פאַרמאַסטן שלעכטס צו טאָן די אידן, כאָטש אַז אידן האָבן ניט געטאָרט צונעמען זיין לאָנד און האָבן געהאָט דעם ציווי „אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה״[35],

ער האָט ניט געקענט פאַרליידן די מציאות פון אידן. נאָכמער: אפילו נאָכ־דעם ווי ער האָט געזען אַז ער אַליין קען זיך ניט שטעלן קעגן די אידן, האָט ער זיך אריינגעלייגט מיט אַ טרחא גדולה ביותר[36] און אַראָפגעבראַכט אַ צווייטן (בלעם׳ן), אַלץ כדי ברענגען שאָדן צו אידן.

און בדוגמא לזה איז אויך געווען ביי דער מאסר וגאולה פון רבי׳ן. די עבודה פון הרבצת התורה איז געווען — ווי דער רבי שרייבט אין זיין באַוואוסטן בריוו צו י״ב תמוז[37] — „מותרת היא על פי חוק המדינה״; און דער מאסר וגלות איז געקומען מצד דער הלשנה פון די וואָס האָבן געזוכט נוקם זיין זיך „בשומרי דת משה וישראל נגד חוקי המדינה״.

ד.ה. אַז דערפאַר וואָס זיי האָבן ניט געקענט פאַרטראָגן אַ פרומען אידן און אידישקייט, האָבן זיי זיך אריינגעלייגט מיט אַ יגיעה גדולה — אפילו „נגד חוקי המדינה״ — אַבי צו קענען שטערן די אַרבעט פון רבי׳ן.

און כשם ווי ס׳האָט זיך אויסגעלאָזט ביי דער מעשה פון בלק (ובלעם), אַז ניט נאָר האָט בלק ניט אויסגעפירט וואָס ער

---

33) ראה בארוכה ד״ה אין הקב״ה (בסה״מ אידיש בתחלתו) פ״ג ואילך, ועוד — שזהו עיקר הקושי במסירת נפש דדרא דעקבתא דמשיחא.

34) תנחומא פרשתנו (בלק) ב. במדב״ר פ״כ, ב (בגירסת הרד״ל).

35) דברים ב, ט.

36) פרשתנו כב, טו ואילך.

37) תפר״ח — נדפס בסה״מ תפר״ח ע׳ קמו ואילך. סה״מ תש״ח ע׳ 263 ואילך. וראה גם שיחת ש״ק מ״ח אדמו״ר ג׳ תמוז תרפ״ז — יום נסיעתו לעיר מקלטו קאסטראמא — לקו״ד ח״ד תרצב, ב. סה״מ קונטרסים ח״א קעו, רע״א. ועוד.

האָט געוואָלט: „ארה לי את העם הזה״[38], נאָר אדרבה — זיין דינגען בלעם׳ן האָט גאָר געבראַכט, אַז אידן זאָלן געבענטשט ווערן, און דורך בלעם׳ן גופא (וואָס „הי׳ שונאם יותר מבלק״[39]), און מיט ברכות נעלות ביותר, ויהפוך ה״א לך את הקללה לברכה[40] —

עד״ז איז געווען ביי דעם בעל הגאולה והשמחה, אַז די זעלבע מענטשן וואָס האָבן דעם רבי׳ן אַרעסטירט, זיי אַליין האָבן געמוזט אַרויסהעלפן אין זיין שחרור, ביז זיי האָבן זיך גאָר באַמיט אַז דער רבי זאָל אַרויספאָרן פון יענער מדינה[41].

יו״ד. דערנאָך קומט די שייכות פון חג הגאולה מיט חוקת־בלק צוזאַמען (כנ״ל ס״א) — און די הוראה דערפון בעבודת כאו״א — וי״ל דעם ביאור בזה:

אין דער התנגדות וואָס בלק האָט אַרויסגעוויזן צו אידן קען מען נאָך גע־פינען עפּעס אַ טעם וסיבה, ווי ער האָט געזאָגט „עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה״[42], און גאַנץ מואב האָט זייער מורא געהאַט פאַר אידן — „ויגר מואב מפני העם״[43].

עס איז דאָ אַבער אַזאַ התנגדות אויף אידן וואָס איז אין אַן אופן פון „חוקת־בלק״, די שנאה והתנגדות („בלק״) איז אַן שכל וטעם (נאָר אינעם אופן פון „חוקת״). נאָך מער: ניט נאָר האָט ער ניט קיין טעם ושכל אויף דער שנאה, נאָר עס איז גאָר היפך השכל צו פּרואוון שלעכטס טאָן די אידן, וואָרום ס׳איז ברור אַז מען וועט עס ניט אויספירן;

און ווי מען געפינט אין דעם סיפור פון בלק ובלעם, אַז בלעם האָט גע־וואוסט אַז ער וועט גאָרניט קענען אויפ־טאָן, וואָרום זייענדיק אַ נביא[44] און הערנדיק פון אויבערשטן „לא תאור את העם כי ברוך הוא״[45], וועט ער דאָך זיכער ניט קענען דורכפירן דעם „ארה .. את העם הזה״[38], און ווי ער זאָגט בלק׳ן „לא אוכל לעבור את פי ה׳״[46], „הדבר אשר ישים אלקים בפי אותו אדבר״[47] —

און פונדעסטוועגן, מצד דער שנאה עצמית צו אידן, האָט ער זיך ניט גע־קענט איינהאַלטן, און געפּרואווט אויס־פירן בלק׳ס בקשה „ארה לי את העם הזה״.

— ועד״ז איז דאָ אין דער עבודה פון יעדן איינעם, ווי דער רבי איז מבאר אין מאמר פון הילולא[48], אַז עס איז פאַראַן שטות דקליפה וואָס איז למטה מן הדעת; ווי אַ סך הנהגות וואָס מענטשן פירן זיך אַזוי נאָר דערפאַר „ווייל אַזוי טוט וועלט״ און זיי זיינען „כמו חוק שבלתי מזיזים אותו״ — ווי די „זמני

38) פרשתנו שם, ו.

39) רש״י פרשתנו כב, יא. מתנחומא שם ה בסופו. במדב״ר שם, ט.

40) תצא כג, ו. וראה לקו״ת סד״ה ולא אבה וביאורו.

41) ראה גם לקו״ש ח״ח ס״ע 120 ואילך. ח״ד ע׳ 1065 ואילך.

42) פרשתנו שם, ד. וראה רש״י שם, ה (ד״ה והוא).

43) שם, ג. וראה רש״י דברים שם.

44) ו„כמשה״ — ספרי עה״פ (ברכה לד, יו״ד) „ולא קם גו׳״. וראה תנחומא ובמדב״ר ריש פרשתנו. ולהעיר, שגם בנוגע לבלק אמרו חז״ל (תנחומא שם ד. במדב״ר שם, ז. וראה רש״י פרשתנו כג, יד) „שהי׳ בעל קסמים ונחשים יותר מבלעם״.

45) כב, יב.

46) שם, יח.

47) שם, לח. ועד״ז כמה פעמים בהפרשה.

48) באתי לגני ה׳שי״ת.

אכילה וזמני השינה", וואס ע"פ רוב זיינען זיי „בלתי נידחים כלל ועיקר", בה בשעה וואס די זמני הקביעות פון תורה ותפלה האבן ניט, ח"ו, בא עם קיין קבע, און אמאל שטופט מען זיי אפ אינגאנצן ח"ו — וואס אזא הנהגה האט קיין ארט ניט אין שכל.

און דורכדעם וואס עס איז דא די עבודה פון „חוקת" — די שטות דקדושה למעלה מטעם ודעת (ווי דער רבי איז דארט מבאר אין מאמר) — איז מען מהפך די שטות דקליפה צו שטות דקדושה.

יא. אין אזא אופן — פון „חוקת־בלק" — איז אויך געווען די התנגדות אויפן רבי'ן:

ווי ידוע[49], האט ל. איינער פון די צוויי אידן וואס האבן דעם רבי'ן ארעס־טירט געוואלט ביים ארעסטירן טראגן דעם רבי'נס פעקל, זאגנדיק „חסידים בלייבן חסידים, מיין זיידע האט גע־טראגן די פעקלעך ביי אייער זיידן, און איך וועל טראגין אייער פעקיל"; אויך אין א שפעטערדיקער פאל, האט ער אין זיינע רייד צום רבי'ן אים אנגערופן „רבי!"[50].

דאס איז ע"ד ווי דער מיטעלער רבי האט געזאגט[51] אויף דעם וואס האט אויף אים מלשין געווען — און פונ־דעסטוועגן האט ער אים אנגערופן „רבי" — אז „פיו הכשילו", ביי אים האט זיך ארויסגעכאפט דאס וואס בפנימיות אנערקענט ער אליין אז דאס איז דער אמת.

ועד"ז בעניננו, אז דאס וואס ל. האט זיך אזוי אויסגעדריקט און גערעדט צום רבי'ן, האט זיך עס געטומלט דערפון וואס בנפשו פנימה האט ער געוואוסט דעם אמת[52];

און ניט קוקנדיק אויף דעם — ובפרט אז דער רבי האט אים בפירוש מזהיר געווען אז ער וועט סוף־סוף האבן יסורים[53] — (און ווי ס'איז טאקע גע־וועז לפועל, אז די וואס האבן ארעס־טירט דעם רבי'ן האט די ממשלה זיי סוף־סוף דן געווען כו') — האט ל. גע־טאן וואס ער האט געטאן, זיין התנגדות איז געווען למטה מטעם ודעת.

און דורכדעם וואס ביים רבי'ן איז גע־וען די הנהגה פון „חוקת", די מסירת נפש למעלה מטעם ודעת, האט דאס מבטל געווען די גאנצע התנגדות אין אן אופן — ווי ער זאגט אין היינטיקער הפטורה[54] — פון „וכל אויביך גו'",

ביז, ווי גערעדט פריער, אז זיי אליין האבן געמוזט באפרייען דעם רבי'ן, און ס'איז צוגעקומען נאך א יו"ט ביי אידן; און דאס וועט סוף סוף מהפך זיין דעם גאנצן חודש תמוז לששון ולשמחה ולמועדים טובים[55], בקרוב ממש.

(משיחות ש"פ חו"ב, י"ב תמוז, תשל"ה. יו"ד שבט תשל"ד)

---

49) לקו"ד ח"ד תריח, ב. ס' התולדות אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' 113.

50) ס' השיחות תש"א ע' 138. לקו"ש ח"ד ע' 1062. ס' התולדות שם ע' 210.

51) בית רבי ח"ב פ"ה. ס' התולדות אדמו"ר האמצעי ע' 112.

52) ראה גם לקו"ש שם ע' 1064.

53) ס' התולדות אדמו"ר מוהריי"צ שם ע' 189.

54) מיכה ה, ח.

55) ראה בארוכה שיחה שלאח"ז.